

Õpetajate väärtuskasvatuse alase pädevuse arendamine õpetajakoolituses (VÄÄRTUSED)

Analüüsigrant oktoober 2009-oktoober 2011

Grandihoidja prof **Margit Sutrop** (TÜ),
dots **Halliki Harro-Loit** (TÜ), kand **Jüri Ginter** (TÜ), dots **Tiiu Kuurme** (TLÜ),
dr **Olga Schihalejev** (TÜ), MA **Nelli Jung** (TÜ), MA **Katrin Velbaum** jt

Uuringu eesmärk

- kaardistada TÜ ja TLÜ õpetajakoolituste hetkeseis väärtuskasvatuse alal;
- katsetada üht või mitut meetodit, mil viisil saaks õpetajakoolitust muuta selliseks, et tulevased õpetajad saaksid ülikoolist kaasa suurema väärtuskasvatusalase pädevuse.

Uuringu tegevused

- **Õppekavade analüüs**
- Fookusgrupi intervjuud
  - programmijuhtidega,
  - õppejõududega
  - tudengitega
- Küsitlus (I ja II) tudengitele
  - pilootimises osalenud
  - teised õpetajakoolituse tudengid

- **Praktika kontseptsioon ja analüüs:**

- Pilootprojekt erialapraktikas (TÜ ja TLÜ)
- Pilootimine arendatud materjalidega
- Tagasiside tudengitelt

Tudengid kui kaasuurijad

- Raport
- Portfoolio juhtumikirjeldustega
- Kursused ja materjalid

- TÜ kursus „Väärtuskasvatus kooli kontekstis“
(FLFI.02.119, 4EAP)

- Dialoogiline
- Eneserefleksioon
- Toetus
- Praktiline

Raskusi motivatsiooniga

- TTÜ: integreeritud üldisesse mappi

- Aitab mõista kooli
- Eneseanalüüs

Tagasiside? – kinnistuvad hoiakud

- ? Harjumus arutada

Pilootprojekt erialapraktikas

„Väärtuskasvatus kooli kontekstis“
(FLFI.02.119, 4EAP)

□ seminarid

□ töö e-õppena

- Enne praktikat teooria
- Praktika ajal erinevad vaatlusülesanded
- Peale praktikat portfoolio esitamine
- lõpuseminar

Kursus: Väärtuskasvatus kooli kontekstis (FLFI.02.119) - Mozilla Firefox

Eile Edit View History Bookmarks Tools Help

Kursus: Väärtuskasvatus kooli kontek...

INIMESED
Osalejad

TEGEVUSED
Foorumid
Kursuse materjalid
Raamatud
Sõnastikud
Testid
Ülesanded

ADMINISTREERIMINE

OTSING FOORUMITEST

MINU KURSUSED

KURSUSE/TEEMADE ÜLEVAADE

Väärtuskasvatus kooli kontekstis (FLFI.02.119)

KURSUST TOETAB:

Eduko

European Union
European Social Fund

Eraviiside keskus

VÄRSKED UUDIS

JUHUSLIK KIRJE SÕNASTIKUST

VOORUS

Voorused on iseloomutäiused "loomumaduste p. väljakujundatus" sisseharjutatud käitumiskaldumus konstantne tahe he- poole, mis juhib käi kr.k. ἀρετή (areté), lk virtus, ing. k. virtue.

Alates Sokratesest, Platonist peetakse voo- ruseks tarkust (lδ Sapientia), mõõd (sophrosyne/ lδ Temperantia), vapn (andreial lδ Fortitud õiglust (dikaiosyne iustitia), kristlik tradi lisas veel usu (kr.k. fides), lootuse (kr.k. lδ spes) ja armastu (agape, lδ caritas) (kardinaalvõõrust)

Täienda sõnast Veel kirjeid.

LÄHENEVAD SÜNDMUSED

SÕNUMID

1. TEOREETILINE OSA

Selleks, et analüüsida Eestis koolides toimuvat väärtuskasvatust, peaks kõigepealt teadma, mis on väärtused ning milliseid võimalusi väärtuskasvatuseks üldse olemas on.

1. ÜLESANNE
Loe "Metoodiline juhend väärtusalaseks tööks" ja "Integreeriv väärtuskasvatus" ning vasta küsimustele "Väärtused"!

- Metoodiline juhend väärtusalaseks tööks
- Integreeriv väärtuskasvatus

Väärtused

Järgmine ülesanne aitab orienteeruda selles, milline on riiklikus õppekavas psüütilised ideaal väärtuskasvatuse osas.

2. ÜLESANNE
Loe riikliku õppekava üldosa (põhikooli ja/või gümnaasiumi osa ja ühe (enda õpetatava) ainekava kirjeldust ning vasta küsimustele "Väärtused RÕK-s"

- Põhikooli RÕK üldosa
- Põhikooli ainekavad

Seminarid

1. Sissejuhatus kursusesse. Väärtuskasvatuse mudelid maailmas.
2. Väärtuskasvatus riiklikus õppekavas. Koolikultuur.
3. Väärtuskonfliktid koolikontekstis. Rollimängud.
4. Väärtuskonfliktid koolikontekstis. Tunnianalüüs.

Koolipraktika

- Välja töötatud pilootmeetod erialapraktikaks (portfoolio, mis aitab koolipraktikat sooritajatel analüüsida nii koolis tehtavat väärtuskasvatuse alast tööd kui ka analüüsida enda tegevust).
- Portfoolio sisaldab abistavaid küsimusi nii vaatluspraktikaks kui ka oma töö analüüsimiseks
- Analüüs hõlmab
  - kooli keskkonda (sh märgiline tasand, erinevad rituaalid ja kombed, käitumise ja suhtluskultuur, arengukavad ja kooli kodukord),
  - ainetundi, klassijuhatajatööd ja koolis toimuvat huvitegevust.
- Iga aspekti on palutud analüüsida kolmes dimensioonis

1. Väärtuste märkamine, sõnastamine ja selitamine

- Kuidas suunatakse õpilasi väärtuste avaldumist igapäevaelus, otsustes jne *märkama*?
- Kuivõrd sõnastatakse ja väljendatakse väärtusi?
- Kuidas on õpilastel võimalus saada teadlikuks oma väärtustest? Mida üks või teine väärtus tähendab?
- Kus ja kuidas on õpilastel võimalus reflekteerida oma väärtusi ja neid kujundada?

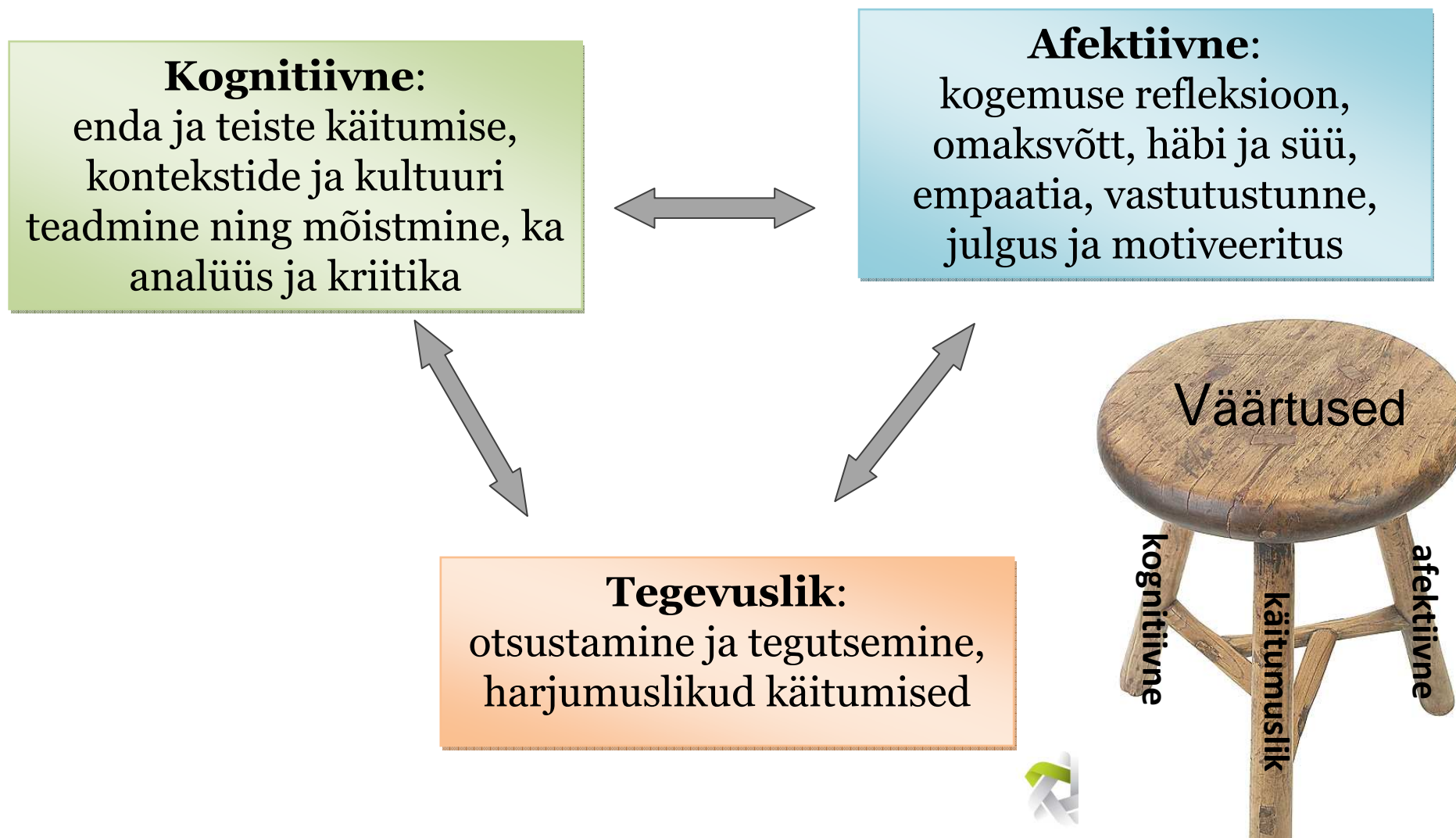
2. Väärtuste üle arutamine

- Kuidas õpetatakse õpilasi väärtuste üle *arutlema*
  - Kas mu teod on head?
  - Milliseid tagajärgi need toovad, kes ma olen, kui mul on need väärtused?
  - Kuidas suunatakse neid mõtlema keerulisemates mõttestruktuurides?
- Kuivõrd arutatakse / põhjendatakse väärtusi?

3. Väärtuste ellu rakendamine

- Kuidas suunatakse õpilasi oma väärtusi *praktiseerima*?
- Milliseid väärtusi ja käitumiskalduvusi kujundatakse?
- Millist tagasisidet ja kuidas õpilastele antakse nende tegevuse, suhtumiste ja hoiakute osas?
- Kuivõrd toimib kiiduväärse märkamine, hea kogemuse tunnustamine ja konstruktiivne kriitika?
- Millal ja kuidas reageeritakse kooli väärtusruumiga sobimatule käitumisele ja kuidas antakse eksinule võimalus seda korrigeerida?
- Milliseid väärtusi peegeldab suhtlemisviis (õpetaja-õpetaja, õpetaja-õpilane, õpilane-õpilane)?
- Kuivõrd on kollektiiv sidustatud ja üksteisest hooliv meeletundega kogukond?

Väärtuskasvatuse dimensioonid

Hinnatud, tajutud ja väljendatud väärtused.

Näide 1

Toimub esimene tund, kui sisse astub Klassijuhataja, kes tahab üle vaadata, kui palju tal puudujaid on. Loeb vaikselt, kui üks noormeestest annab tagasihoidlikult märku:

„Õpetaja, kas näete, ma olen ka esimeses tunnis:“ Õpetaja ei reageeri.

Noormees natukene julgemalt juba: „Õpetaja, te lubasite mu käitumishinde parema panna, kui ma korralikult esimestes tundides käima hakkan.“

Selle peale mühatab õpetaja: „Ära podise, sa ajad mul lugemise sassi, mis sa arvad, et sinu kohalkäimine on nii tähtis.“

Poisil jääb suu lahti ja kogeleb veel: „Aga oli ju selline jutt...“

Õpetajal on õnnestunud õige number kätte saada ja teatab nüüd juba resoluutselt: „Seda otsustan mina, mis hinde sa käitumise eest saad.“ Ja kõnnib uksest välja.

„Aga ta tõesti lubas,“ ja natuke vaiksemalt „enam ei tule kah.“

Näide 2: vahetund

5. klassi õpilane jookseb vahetunnis II korruse koridoris ja lükkab oma teelt eest 2. klassi õpilase ning käratab, et mis too ees koperdab. Seda pealt näinud õpetaja haarab aga koridori otsas poisi kratist kinni ja käratab kõva häälega, et mis too endast mõtleb, et endast väiksemaid tõukab. Kas kodus pole õpetatud, et joosta ei tohi ja veel vähem tõugelda.

Tõugatud väike noor tunneb, et pahandada sai poiss just tema pärast; õpetaja on suur ja võimas ning tunneb ennast koridori kuningana – kui ma ütlen, et ei või, siis ei võigi; poiss aga jääb teiste ees häbisse – ei suutnud ikka kõva mees olla ja eest joosta. See oli näide, kus väärtusi ei märgatud üldse. Võinuks ilusti küsida, kas nooruk mõistis, mis valesti läks? Küllap mõistis, sest algklassides toonitatakse üsna tihti, et koridoris joosta ei tohi, selleks on kehalise kasvatuse tunnid.

Eduko

Näide 3: koolipäeva algus

Hommikul tervitab õpilasi kooli saabumisel üks õpetajatest. Kuna garderoob on kohe ukse vastas, peab üks õpetajatest seal alati korda.

Üldiselt on nii, et kui õpetaja ise naeratab, võtavad ka õpilased seda kui üht meeldivat päeva alustamist. Kahjuks on aga suuremale osale õpetajatele tegemist pigem ühe kohustusega kui meeldiva päeva alustusega.

Mina hakkasin sellist garderoobis olemist hindama siis, kui nägin hommikuti ühte oma pisikest tuttavat, kes mind nüüd alati kallistusega tervitab. Tõeliselt mõnus. Ja üheksandikega, keda ma hästi tunnen, oleme paar korda ajalehte sirvinud. Seega mina olen oma suhtumist juba muutnud.

Sissejuhatus

I Mis on väärtused, väärtushinnangud, väärtushoiakud ja väärtuskasvatus?

II Väärtuskasvatuse tahud

- Õpetaja kutse-eetika;
- Koolikultuur;
- Väärtuskasvatus ainetunnis

Tartu Ülikooli eetikakeskus

OLGA SCHIHALEJEV

Väärtuskasvatus õpetajakoolituses

Eduko

Erinevus Liit,
Erinevus Sõbralikkus

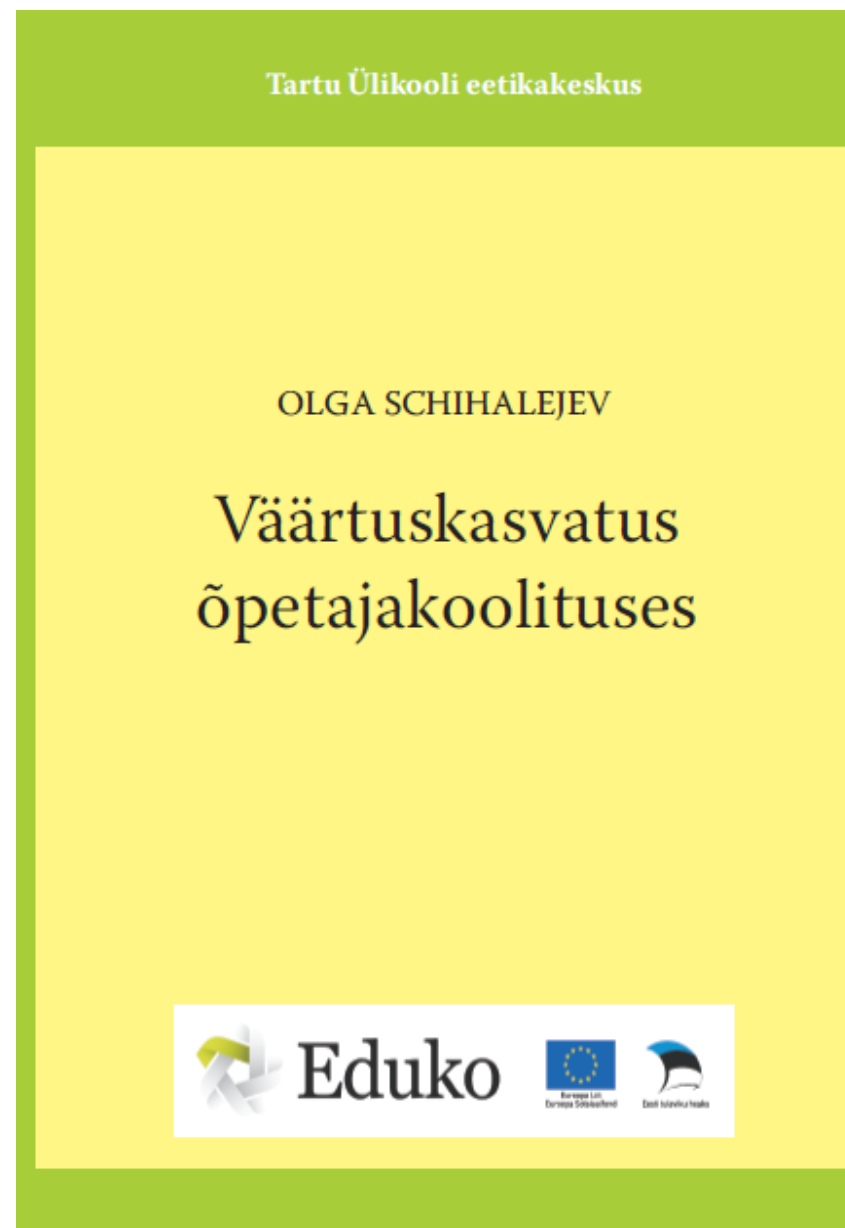
Õpetajate heade

III Väärtuskasvatuse pädevuste arendamine õpetajakoolituses

- Aineist „Väärtuskasvatus kooli kontekstis”;
- Portfoolio juhend ja näiteid tudengite portfooliotest;
- Väärtuskasvatuse pädevuste tõstmise võimalused õpetajakoolituses

Lisad.

1. Koolis ilmnevad väärtused
2. Koolikonteksti analüüs
3. Uuenduse kirjeldus ja analüüs
4. Eneseanalüüs

Täna tähelepanu eest!
Olga Schihalejev (olga.schihalejev@ut.ee)

